

Monika Pravdová

**Proměny pomníku U Kalicha
v Kutné Hoře**

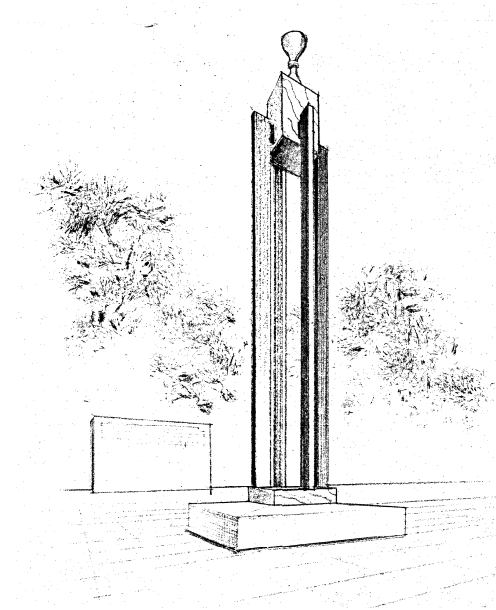
Nově objevené dokumenty

Monika Pravidová

**Proměny pomníku U Kalicha
v Kutné Hoře**

—

Nově objevené dokumenty

Kuttna 2021

Obsah

Úvod	3
Poděkování	4
1 Co předcházelo vzniku pomníku U Kalicha	4
1.1 Husité byli zaživa metáni do svatomartinských šachet	4
1.2 Předpokládaná podoba dolů u kostela sv. Martina	6
2 Původní památník U Kalicha vznikl v roce 1902	7
2.1 Pomník byl postaven na vyvýšenině po středověkém dolování	7
2.2 Nápis na původním pomníku byl nepřesný, později byl opraven	8
2.3 Pomník byl nemovitou kulturní památkou, chátral, zanikl	9
3 Historie vzniku současného pomníku U Kalicha	10
3.1 Autorem současného pomníku z roku 1988 je Josef Pospíšil	10
3.2 Text na pomník byl předem daný	11
4 Dokumenty z archivu úřadu přinášejí nové informace	14
4.1 Autor pomníku upozornil, že možná existoval ještě jiný záměr	14
4.2 Nový objev k historii pomníku U Kalicha	15
4.3 Projekt nebyl v pětiletém plánu a na paní Bělskou se zapomnělo	16
4.4 Byl pomník skutečně financován z daru paní Bělské?	17
Závěr	18
Použitá literatura	19
Přílohy	21

Text je mírně upravenou verzí seminární práce zpracované na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Obor Etika a kultura v mediální komunikaci.

Autor: Monika Pravdová

Název: Proměny pomníku U Kalicha v Kutné Hoře. Nově objevené dokumenty.

Vydal: Vydavatelství a nakladatelství Martin Bartoš (Kuttna)

17. listopadu 97, 284 01 Kutná Hora (kuttna@seznam.cz)

Kutná Hora 2021

ISBN 978-80-86406-91-6

Úvod

Tato práce pojednává o proměnách památníku U Kalicha v Kutné Hoře od roku 1902 až do současnosti. Pomník má připomínat dramatické události z let 1419 až 1421 v Kutné Hoře, kdy kutnohorští havíři zajaté příznivce učení reformního katolického kněze Mistra Jana Husa popravovali krutým způsobem, za živa je házeli do svatomartinských dolů.

Mým cílem bylo získat informace o původním pomníku z roku 1902, který ačkoli byl nemovitou kulturní památkou, zanikl. Na jeho místě v malém parčíku mezi ulicemi Domažlickou a Malešovskou byl v roce 1988 postaven nový památník. Nápisy na něm však historici a badatelé považují za zavádějící. Proč? Kdo měl zájem změnit historii a z viníků ukrutností udělat hrdiny? Pomník navíc zřejmě ukrývá ještě další zapomenutý příběh z nedávné minulosti, který se váže k novodobým dějinám a to příběh kutnohorské rodačky Anny Bělské.

První kapitola připomíná historické souvislosti a také pravděpodobnou podobu martinských dolů v Kutné Hoře. Druhá kapitola se zaměřuje na historii vzniku původního pomníku a proměnu nápisů, které nesl. Ačkoli byl nemovitou kulturní památkou, chátral, v 70. letech čelil vandalům i postupující výstavbě rodinných domů. Zanikl.

Třetí kapitola popisuje historii vzniku současného pomníku U Kalicha. Vznikl v roce 1988 dílem akademického sochaře a restaurátora Josefa Pospíšila. Při rozhovoru s autorem pomníku jsem získala autentické zatím nepublikované informace a fotografie. Josef Pospíšil také zmínil, že v době, kdy dostal nabídku na vytvoření návrhu pomníku, daný prostor byl již částečně upraven. Jakoby někdo zahájil projekt a dílo přerušil. Důkaz o tom, že skutečně existoval ještě jiný záměr na obnovu památníku a přilehlého parku, jsem objevila až v dokumentaci uložené v archivu stavebního úřadu MěÚ Kutná Hora. Podle Josefa Kremly, historika a archiváře Českého muzea stříbra v Kutné Hoře a Martina Bartoše, autora řady publikací z historie Kutnohorska, který se pomníku U Kalicha věnoval, se mi podařilo najít chybějící dokumentaci, kterou neměli historici a badatelé zatím k dispozici.

Čtvrtá kapitola, ve které jsou uvedeny informace z historiky zatím neprozkoumaných dokumentů z archivu stavebního úřadu, otevírá příběh kutnohorské rodačky Anny Bělské. Tehdejšímu Městskému národnímu výboru v Kutné Hoře odkázala 220 tisíc korun československých. Jméno donátorky mělo být na pomníku uvedeno. V práci jsou uvedeny i další návrhy na pomník od akademického sochaře Josefa Pospíšila, které nebyly vybrány k realizaci. Součástí složky z archivu stavebního úřadu jsou rovněž písemné dokumenty, které podle historiků přinášejí nové informace k historii pomníku.

Poděkování

Cenné informace k historickým událostem a proměnám pomníku U Kalicha mi poskytl Bc. Josef Kremla, historik a archivář Českého muzea stříbra. Autentické zatím nepublikované dokumenty a další návrhy památníku jsem získala od autora současného pomníku, akademického sochaře a restaurátora Josefa Pospíšila z Kutné Hory. Podnětné informace jsem se dozvěděla od Ing. Martina Bartoše, CSc., autora řady publikací z historie Kutnohorska, z kterých jsem při své práci také čerpala.

Zapsala jsem se jako badatelka do knihovny Českého muzea stříbra v Kutné Hoře, kde mi knihovnice Eva Entlerová, BBus (Hons) poskytla potřebné studijní materiály. Na otázky týkající se možné podoby svatomartinských dolů mi poskytla informace Mgr. Jolana Šanderová, vedoucí báňsko-historického oddělení České geologické služby Kutná Hora.

Při hledání informací mi byla nápomocna Jana Lebedová, pracovnice Státního okresního archivu v Kutné Hoře a také PhDr. Lukáš Provoz, kronikář města a vedoucí redaktor časopisu Krásné město. Publikace s danou tematikou jsem si zapůjčila z Městské knihovny v Kutné Hoře. Po dokumentech a informacích k pomníkům jsem pátrala na odboru památkové péče, školství a kultury, odboru správy majetku a také stavebním úřadu Městského úřadu Kutná Hora. Právě z archivu stavebního úřadu jsem získala písemné dokumenty a projekty, které podle slov Josefa Kremly a Martina Bartoše dokládají historikům zatím neznámé skutečnosti k historii pomníku U Kalicha. Poukazují i na to, že pomník zřejmě ukrývá ještě další zapomenutý příběh z nedávné minulosti, který se váže k novodobým dějinám z konce 20. století a to kutnohorské rodačky Anny Bělské.

Děkuji všem, kteří mi pomohli při získání podkladů k pomníku U Kalicha. Děkuji doc. Tomáši Parmovi, Ph. D. a doc. MgA. Janu Motalovi, PhD. za inspiraci z přednášek a doporučenou literaturu.

1 Co předcházelo vzniku pomníku U Kalicha

1.1 Husité byli zaživa metáni do svatomartinských šachet

Památník u Kalicha je připomínkou dramatických událostí z let 1419 až 1421, kdy především kutnohorští horníci chytali husity a jejich příznivce, a zaživa je házeli do dolů na svatomartinské stráni. Kutná Hora byla jedním z center a symbolů odporu proti husitství.

„Kutná Hora v 15. století byla město katolické a to tak, že tvrdě katolické a z velké části národnostně německé. To proto, že dolování, hutnění stříbra, ražba mincí byly složité technologie a ty ovládali Němci,“ uvedl Josef Kremla a doplnil, že královský rychtář v Kutné Hoře Václav z Donína měl tehdy k dispozici silné a

Kutnohorští horníci metají husity do šachet (wikipedia)

vyzbrojené vojsko. „Dokonce jsou zprávy, že v Kutné Hoře měli i dělo. Pořádali trestné výpravy po širokém okolí Kutné Hory a chytali příznivce učení mistra Jana Husa,“ konstatoval Josef Kremla.¹

Historik Jiří Kejř popisuje: „V Kutné Hoře se odehrály nejstrašnější jevy fanatické nenávisti proti husitství, které zastíňují svou hrůzností vše ostatní, cokoli se tehdy událo...“² Jak uvádí dále, snaha Kutnohorských „vymýtít kacíře“ byla tak silná, že nabízeli pevně stanovené peněžité odměny každému, kdo jim vydá zajaté kacíře k potrestání. To vedlo k tomu, že byli schytáváni bezbranní lidé a dováženi do Hory, kde byli vydáni k umučení, stětí či svržení za živa do hlubin šachet.³ Husitský kronikář Vavřinec z Březové⁴ uvádí, že do šachet bylo vmeteno zhruba 1600 lidí, příznivců učení Mistra Jana Husa, přičemž Kutná

¹ Rozhovor s historikem J. Kremlou veden u pomníku U Kalicha v Kutné Hoře dne 6. dubna 2021.

² Kejř, Jiří. Právní život v husitské Kutné Hoře. Kutná Hora 2002, s. 9.

³ Kejř, Jiří. Právní život v husitské Kutné Hoře. Kutná Hora 2002, s. 13.

⁴ Vavřinec z Březové se narodil roku 1371 v Březové u Kutné Hory, zemřel asi roku 1437 v Praze. Mistr svobodných umění, kronikář husitské doby, básník, překladatel a autor snáře. Zdroj: Bibliografie dějin Českých zemí. Historický ústav AV ČR. (<https://biblio.hiu.cas.cz/>).

Hora vyplácela za chyceného husitu kopu grošů a za husitského kněze dokonce kop pět. Jan Jelínek uvádí v publikaci Kutná Hora, že tímto krutým způsobem vyhasly životy dokonce 2000 obětí.⁵ Jiří Kejř uvádí: „Nejspíše je možno důvěřovat údají Vavřincovu, o němž víme, že je zpravidla přesným pramenem.“⁶

1.2 Předpokládaná podoba dolů u kostela sv. Martina

Martinské doly byly součástí grejfského žilného pásma. Na svém vrcholu byly od začátku 14. století zhruba do konce 15. století. Pak už se podle slov Jolany Šanderové jednalo pouze o marné a zoufalé pokusy o znovuoživení těžby.⁷ Josef Kremla předpokládá, že v době, kdy nešťastníky házeli do šachet, zde těžba byla již ukončena.

Jak připomenula Jolana Šanderová, šachta je úvodní důlní dílo, jáma, která vede kolmo, případně mírným úklonem do země a může mít několik funkcí: dopravní cesta pro horníky, potřebný materiál, hlušinu i vytěženou rudu, atd. Tomu také odpovídaly její rozměry, odhadem mohla mít dva krát dva metry, mohla však být i větší či menší. „Předpokládáme, že v té době se s těžbou dostávali až do

Kutnohorští měšťané vrhají husity do šachet (autor Věnceslav Černý; wikipedia)

⁵ Jelínek, Jan. Kutná Hora. Praha 1990, s. 33: „...za chyceného „kacíře“ se platilo 1 kopa grošů za laika, po 5 kopách za kněze. Chycení „kacíři“ byli ztýráni a zaživa metáni do šachet, zejména martinské. Snaha Kutnohorských „vymýt kacíře“ byla tak silná, že v krátké době se stalo metání chycených obětí do šachet hromadným jevem, provázeným okázalou teatrálností. Prameny uvádějí, že jich bylo takto zahubeno téměř dva tisíce.“

⁶ Kejř, Jiří. Právní život v husitské Kutné Hoře. Kutná Hora 2002, s. 14.

⁷ E-mailová korespondence s Mgr. J. Šanderovou ze dne 1. 4. 2021. J. Šanderová doporučuje k podrobnějším informacím publikaci Jaroslava Bílka Kutnohorské dolování, 1. Grejfské žilné pásmo. Kutná Hora 2000.

Původní pomník U Kalicha (SOkA Kutná Hora, sbírka fotografií a negativů, foto č. 22)

hloubek přibližně 250 m. Těto dosahovali postupně, v součtu několika na sebe navazujících jam o hloubkách od 20 do 50 metrů. To je však jen teorie. Vezměme na vědomí, že podstatné bylo vytěžit co nejvíce s vynaložením co nejmenšího množství práce a prostředků. Záleželo tedy na geologických podmínkách daného ložiska a technických podmínkách,“ popsala Jolana Šanderová pravděpodobnou podobu šachty.⁸

2 Původní památník U Kalicha vznikl v roce 1902

2.1 Pomník byl postaven na vyvýšenině po středověkém dolování

Původní památník v Kutné Hoře na památku husitů, jejichž životy vyhasly v hlubinách dolů, vznikl v roce 1902 z iniciativy faráře Českobratrské církve evangelické Viktora Szalatnaye, snad na náklady kutnohorské obce.⁹ Postaven

⁸ E-mailová korespondence s J. Šanderovou ze dne 4. 5. 2021.

⁹ Bartoš, Martin. Proměna pomníku U Kalicha. In: Kutnohorsko 21, 2019, s. 58-60.

byl v polích na vyvýšenině, vzniklé při středověkém dolování, v parčíku s výhledem na město. Jak poznamenal Josef Kremla, právě někde v těchto místech měla stát havířská osada s kostelíkem sv. Martina. Podle vyjádření Jolany Šanderové se pomník skutečně nachází v okrsku, kde byli husité metáni do šachet. Kde přesně však kostel sv. Martina stál, nebylo podle jejích slov zatím potvrzeno. „Kostel měl být postaven někdy v 13. století mezi skupinou dolů, které už tam v té době dávno fungovaly, a zaniknout na konci 18. století. Je-li v našich mapách zakreslen, je to ve všech případech pouze autorův odhad. Staré mapy šachet, které byly v provozu po roce 1420, neexistují,“¹⁰ konstatovala Jolana Šanderová. O nalezení základů kostela sv. Martina při hloubení výkopů pro kanalizaci se zmiňuje článek v Krásném městě z roku 1971. Je v něm uvedeno, že rozrušeny byly základy kostela sv. Martina i několik hrobů okolního hřbitova a to v lokalitě severozápadně za sportovním areálem tehdy nové sokolovny.¹¹ Další záchranný archeologický výzkum v této lokalitě zajišťovalo kutnohorské pracoviště Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v.v.i. v roce 2017 při výkopech pro nové rozvody plynovodního potrubí. Archeologové zachytili obdobné situace i pozůstatky horních děl, šachet a šachtic a hrobové jámy.¹²

2.2 Nápís na původním pomníku byl nepřesný, později byl opraven

Martin Bartoš popisuje podobu pomníku: „Tvořil jej členitý vysoký čtvercový podstavec, na něm byly čtyři kamenné koule, na kterých stál štíhlý vysoký komolý jehlan vrcholící bronzovým pozlaceným kalichem. Kamenná deska na čelní straně jehlanu, vyrobená zřejmě z bílého mramoru, nesla nápís: PAMÁTCE MUČENNÍKŮ KUTNOHORSKÝCH ZA VÁLEK HUSITSKÝCH DO DOLŮ NA MARTINSKÉ STRÁNÍ VMETENÝCH KATOLÍKŮ I PODOBOJÍ.“¹³ Podle slov Martina Bartoše budovatelé pomníku pravděpodobně nechtěli provokovat jeho prohusitským zaměřením, a tak do nápísu dali na straně obětí i katolíky.

Josef Kremla v rozhovoru připomenul, že v době vzniku památníku byla naše země ještě součástí Rakousko-Uherského mocnářství a zvyrazňovat, že oběti byli husité, zřejmě nebylo v té době vhodné, a proto se do prvního nápísu dostalo „katolíků i podobojí“.¹⁴ Konstatoval také, že v průběhu první poloviny

¹⁰ E-mailová korespondence s J. Šanderovou ze dne 4. 5. 2021.

¹¹ (EM). Nález základů kostela sv. Martina. In: Krásné město, 1971, č. 2., s. 31.

¹² Velímský, Filip. Kostel sv. Martina, jenž slove Nad šachtami. In: Krásné město, 2017, č. 2, s. 5-7.

¹³ V tomto znění je doložen i v článku Martina Bartoše: Proměna pomníku „U Kalicha“ v Kutné Hoře. In: Kutnohorsko 22, 2020, s. 64.

¹⁴ Rozhovor s historikem Josefem Kremlou veden u pomníku U Kalicha v Kutné Hoře dne 6. dubna 2021.

20. století měl být původní nápis na dnes již zaniklém pomníku opraven na PAMÁTCE KUTNOHORSKÝCH MUČEDNÍKŮ VMETENÝCH ZA HUSITSKÝCH VÁLK DO DOLŮ NA MARTINSKÉ STRÁNI.¹⁵ „Bohužel přesné datum této změny se nám zatím nepodařilo dopátrat,“ podotkl Josef Kremla a zdůraznil, že tento nápis, který pomník nesl, lze považovat za nejpřesnější, nebo respektive takový, který nenese žádné zásadní historické chyby.

2.3 Pomník byl nemovitou kulturní památkou, chátral, zanikl.

Původní pomník v 70. letech čelil vandalům i postupující výstavbě nových rodinných domů. „Zřejmě při výstavbě byl povalen, zničen. Jeho kamenné části se tu povalovaly ještě několik let,“ řekl Josef Kremla s tím, že místní obyvatelé se snažili pomník alespoň provizorně opravit. Jako pravděpodobná doba zániku jsou uvedena 80. léta 20. století. Památkově chráněn byl od 3. 5. 1958 do 1. 1. 1981.¹⁶

Mgr. Šárka Koukalová z Národního památkového ústavu, v oznámení o zániku nemovité kulturní památky památníku U Kalicha ze dne 16. 3. 2016 uvedla, že prvky původního pomníku se nedochovaly. Koule z podstavce zanikly a bronzový kalich byl odcizen. Bronzový pohár se však zachoval. Roku 1980 byl předán do tehdejšího Okresního muzea Kutná Hora. O osm let později se stal součástí novodobého pomníku od akademického sochaře a restaurátora Josefa Pospíšila, kde čelil útoku zlodějů, a proto byl kolem roku 2010 nahrazen odlitkem. V současnosti je uložen na odboru památkové péče, školství a kultury MěÚ Kutná Hora.

Bronzový kalich z původního pomníku
(foto M. Pravdová)

¹⁵ V tomto znění je doložen i v článku Martina Bartoše: Proměna pomníku „U Kalicha“ v Kutné Hoře. In: Kutnohorský zpravodaj, 22, 2020, s. 64.

¹⁶ Památkový katalog. Portál IISPP rejstřík 36610/2-1058. Památník U kalicha – zápis do státního seznamu kulturních památek ze dne 31. 12. 1966, č. NPU-321/21308/2016, Oznámení o zániku KP ze dne 16. 3. 2016.

Horní část nového pomníku s odlitkem kalicha z pomníku původního a deska s nápisem
(foto M. Pravdová)

3 Historie vzniku současného pomníku U Kalicha

3.1 Autorem současného pomníku z roku 1988 je Josef Pospíšil

Autorem současné podoby pomníku U Kalicha je akademický sochař a restaurátor Josef Pospíšil z Kutné Hory.

„Nabídku vytvořit nový pomník jsem dostal od tehdejšího odboru kultury Městského národního výboru Kutná Hora v roce 1987,“ uvedl Josef Pospíšil, který připravil několik návrhů. *„Dostávalo se to stále víc a víc do úsporného stavu. Prostředky byly v omezené míře a museli jsme se vejít do dané částky,“* podotkl s tím, že udělal předběžné propočty, kolik by stál kámen, doprava a práce a s návrhy předstoupil před komisi v Praze.¹⁷

V zápisu z jednání o problematice osazení pylonu památníku ze dne 1. 7. 1986 je uvedeno, že vybraný výtvarný návrh prošel Výtvarnou radou střeďočeského Krajského národního výboru, odbornými komisemi Díla – podniku Českého fondu výtvarných umění a byl rozpracován natolik, že převoz pylonu a osazení na místo bude možné realizovat v průběhu srpna 1988.

¹⁷ Rozhovor s autorem pomníku Josefem Pospíšilem veden 19. března 2021. Další návrhy pomníku U Kalicha, které předložil komisi k posouzení, jsou uvedeny na stranách 12 a 13.

V zápisu ze schůze rady ze dne 22. 9. 1987, uloženém ve Státním okresním archivu v Kutné Hoře, je uveden jako předpokládaný termín odhalení památníku 28. říjen 1988 u příležitosti 70. výročí založení republiky.

Vítězný návrh, který se dočkal realizace, má podobu hrubě opracovaného pískovcového kvádrů. Na hladké čelní stěně má svislý zářez, znázorňující svou strukturou jícen zvířete, jícen svatomartinské šachty. V horní části je zakomponován bronzový kalich, jediný prvek, který se dochoval z původního pomníku z roku 1902.¹⁸ Symbolizuje husity, padající do nekonečné hlubiny dolu.

Zatímco výtvarné zpracování pomníku srozumitelně vypovídá o události, kterou má připomínat, nápisová deska mu protičeří: PAMÁTCE HAVÍŘŮ KUTNOHORSKÝCH UVRŽENÝCH DO MARTINSKÝCH ŠACHET 1419 – 1421. Místo husitů text připomíná památku havířů, kteří podle historika Josefa Kremly určitě do dolů házení nebyli, naopak byli těmi, kdo s vidinou finanční odměny se účastnili trestných výprav, naháněli husity v širokém okolí a házeli je zaživa do dolů.

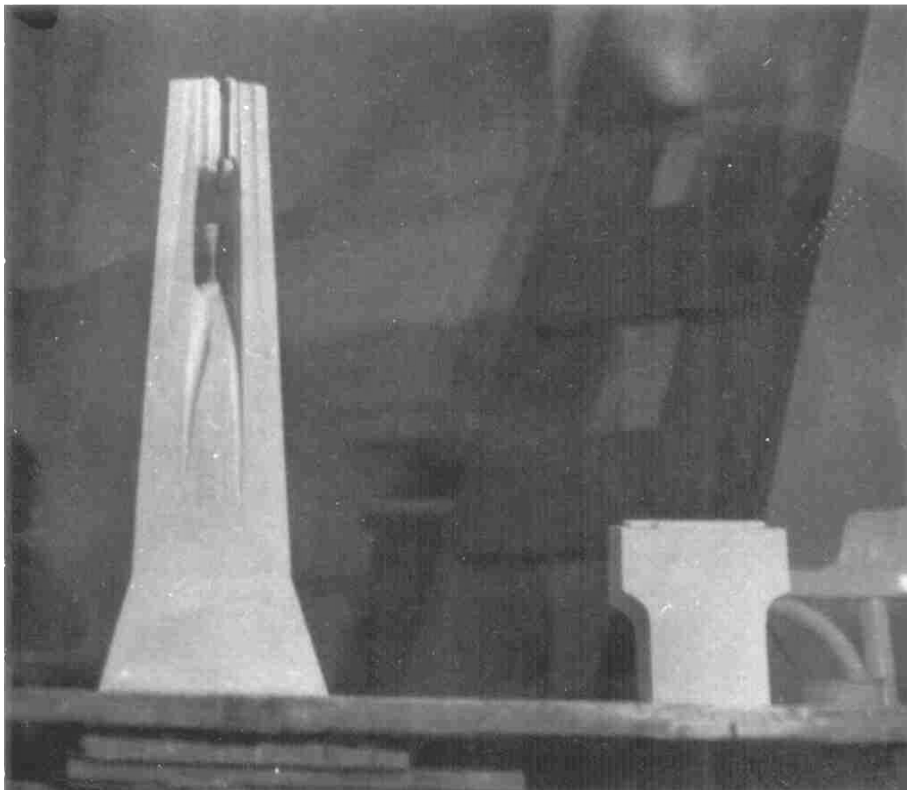
3.2 Text na pomník byl předem daný

Z rozhovoru s Josefem Pospíšilem, autorem pomníku, jsem se dozvěděla, že text na nápisovou desku pomníku byl předem zadán. *„Na návrhu a stylizaci písma se podílel Ing. arch. Miloš Mityška, který doporučil, aby mosazné nápisy provedl pasíř Jan Havlík. Ten je tedy autorem písma, zhotovil také nosnou konzolu kalichu,“* konstatoval Josef Pospíšil. V písemných dokumentech má zápis o problematice osazení pylonu památníku U Kalicha z 1. 7. 1988, v němž je uvedeno, že se jedná o realizaci památníku kutnohorským havířům.

Martin Bartoš v článku *Poškozeno opravou* uvádí, že z historického hlediska byl správný název na pomníku U Kalicha nahrazen dezinformací.¹⁹ *„Myslím, že to nebylo z neznalosti historie těch, kteří o nápisech rozhodovali, respektive je navrhovali. Spíš to odpovídalo nějaké náladě té doby. V době, kdy se nový památník zřizoval, patřili havíři k elitě dělnické třídy, protěžované. Nemohli tak*

¹⁸ Jelikož se bronzový kalich pokusili odcizit sběrači kovu, autor pomníku po dohodě s odborem památkové péče později nahradil originál odlitkem z umělého kamene. Kalich je uložen na odboru památkové péče. Nápis na pomníku byl původně tvořen vyřezávanými písmeny z barevného kovu. I ta se postupně ztrácela, proto je na pomníku v současné době laminátová deska s patinou bronz.

¹⁹ *„Při obnově památky lze změnit nejen její podobu či funkci, ale i její ideový obsah, zvláště pokud se ten původní jeví v daný moment jako nevhodný. V Kutné Hoře je několik takových případů. Snad nejlépe to lze ukázat na osudech pomníku U Kalicha, který prošel zajímavou proměnou, při které byl z historického hlediska správný nápis nahrazen dezinformací.“* Bartoš, Martin. Proměna pomníku U Kalicha. In: Kutnohorský 21, 2019, s. 58.

Studie nerealizované varianty pomníku od ak. sochaře J. Pospíšila (archiv J. Pospíšila)

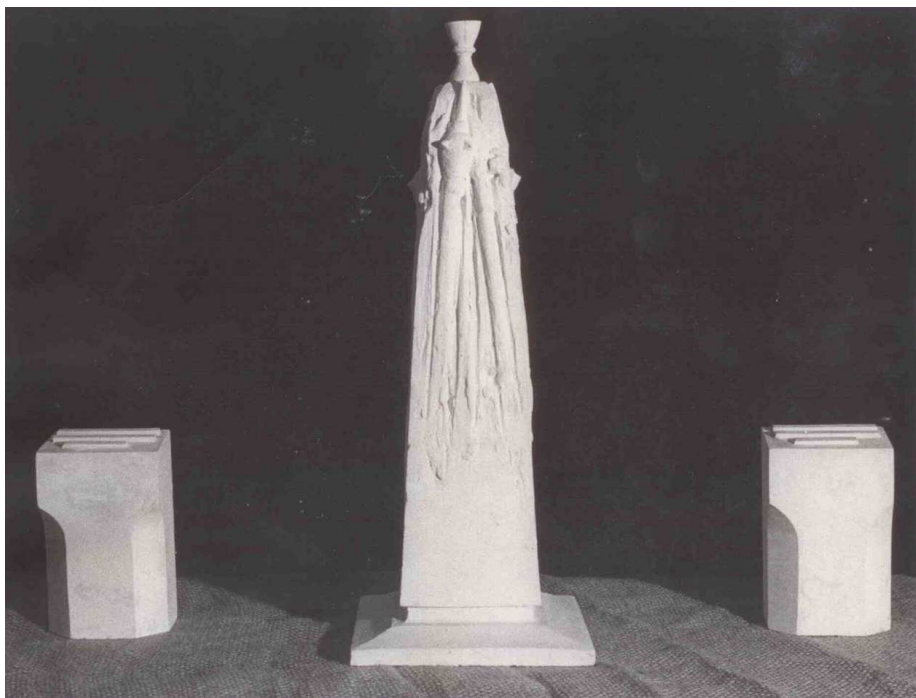
být vylíčení na památníku jako vrazi husitů. Takže bylo nutné nápis upravit tak, aby byl ideologický průchodný,“ konstatoval v rozhovoru Martin Bartoš.²⁰

Petr Miloslav Veselský, kutnohorský dějepisec 19. století uvádí: *„Nejúhlavnějšími nepřáteli všech Husitů v Čechách byli tehdáž Horníci, čili obyvatelé Kutnohorští – píše Palacký ve svém spise „Dějiny národa českého“ – větším dílem Němci.“*²¹

I když historici a badatelé upozorňují, že nápisy na pomníku jsou zavádějící, přesto tento odkaz minulosti přetrval do současnosti.

²⁰ Rozhovor s Martinem Bartošem veden 15. dubna 2021.

²¹ Veselský, Petr Miloslav. Královské horní město Hora Kutná. Úplný děje- a místopis. Díl první. Kutná Hora 1867, s. 58.

Studie nerealizované varianty pomníku od ak. sochaře J. Pospíšila (archiv J. Pospíšila)

Částečně upravený prostor na místě původního pomníku
(80. léta 20. století, archiv J. Pospíšila)

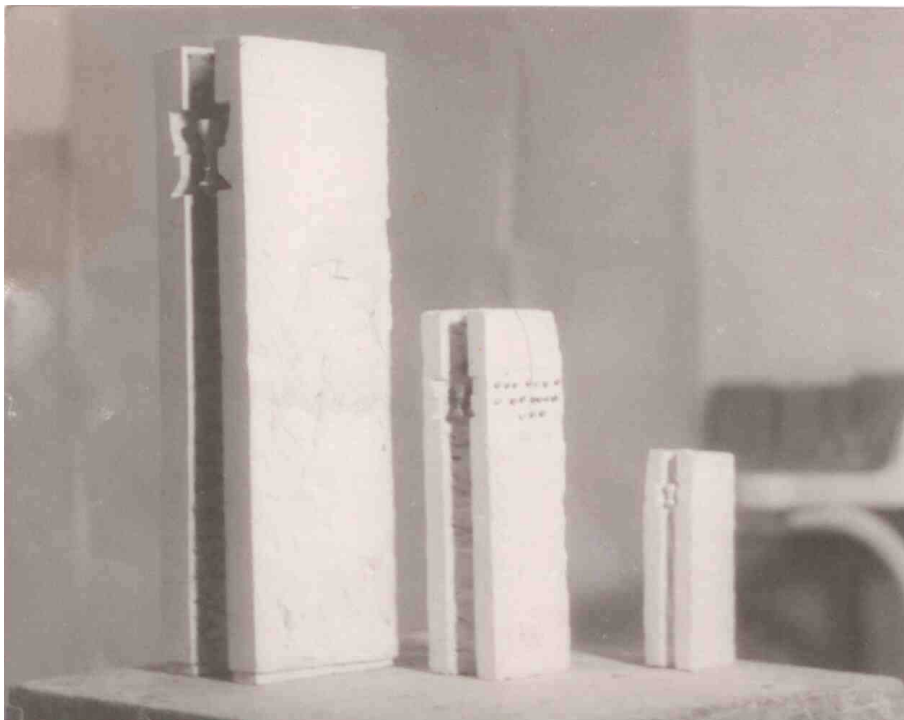
4 Dokumenty z archivu úřadu přinášejí nové informace

4.1 Autor pomníku upozornil, že možná existoval ještě jiný záměr

Vedle skic a dalších návrhů na podobu pomníku U Kalicha má Josef Pospíšil také černobílé fotografie, které pořídil na místě při zadání zakázky. Zmínil také, že když poprvé přišel na místo, kde měl pomník navrhnout a vytvořit, vypadalo to, že s daným prostorem měl už někdo nějaké plány: „Prostor byl již částečně architektonicky vyřešený, byla tam dlažba, obrubníky, přívod elektřiny. Trošku teď lituji, že jsem se nezajímal o to, kdo přede mnou měl tento prostor řešit. Jakoby práce utnuli v první třetině,“ konstatoval Josef Pospíšil a doplnil, že vzhledem k ploše dlažby z kamenných desek se zřejmě uvažovalo o velkém památníku.

„Možná neměli dostatek finančních prostředků, nebo to neprošlo schválením. Nevím. Tenkrát jsem se po tom nepídil. Na realizaci bylo málo času. Věnoval jsem se tedy naplno přípravě skic a návrhů, abych je mohl předložit komisi. Vše tenkrát procházelo schvalovacím řízením Českého fondu výtvarných umělců,“²² upřesnil Josef Pospíšil.

²² Rozhovor s autorem současného pomníku, akademickým sochařem a restaurátorem Josefem Pospíšilem veden 19. března 2021.

Studie realizované varianty pomníku od ak. sochaře J. Pospíšila (archiv J. Pospíšila)

4.2 Nový objev k historii pomníku U Kalicha

Důkaz o tom, že skutečně existoval ještě jiný záměr na obnovu památníku a přilehlého parku jsem našla až v dokumentaci uložené v archivu stavebního úřadu MěÚ Kutná Hora. Útlá složka obsahuje písemné materiály a dokumenty z roku 1982 a také projektovou dokumentaci na obnovu památníku U Kalicha, včetně úprav okolního parčíku od Ing. arch. Miloše Mitysky. „*Z mého pohledu se jedná o prakticky nový objev k danému tématu památníku U Kalicha,*“ konstatoval Josef Kremla.²³

Martin Bartoš považuje nově objevené dokumenty přínosné také v tom, že osvětlují proces schvalování výtvarných děl, včetně nápisů na pomnících. „*Do značné míry do toho mluvily i politické orgány. Ty také schvalovaly i nápisy na pomnících. Je zajímavé, o čemž jsem neměl vůbec tušení, že existovaly další návrhy na podobu pomníku U Kalicha ať už od autora současného památníku nebo od*

²³ Schůzka s historikem Josefem Kremlou nad projekty a písemnými dokumenty z archivu stavebního úřadu 15. dubna 2021.

jiného. Řekl bych, že tam v současné době stojí ten nejlepší z návrhů," dodal Martin Bartoš.²⁴

4.3 Projekt nebyl v pětiletém plánu a na paní Bělskou se zapomnělo

Z dokumentace uložené v archivu stavebního úřadu vyplývá, že Městský národní výbor dal v roce 1980 pokyn Ing. arch. Miloši Mityskovi, aby formou rozšířené studie vyřešil území U Kalicha.

Na základě usnesení č. 66 Rady Městského národního výboru ze dne 23. 3. 1982 kutnohorští radní schválili projektovou dokumentaci na rekonstrukci památného místa a památníku U Kalicha a uložili vedoucímu odboru výstavby zajistit obnovu dle schválené projektové dokumentace. Současně také zajistit, aby v prostoru památníku U Kalicha bylo trvale zveřejněno, že obnova památního místa a památníku U Kalicha byla pořízena MěstNV z dědictví po paní Anně Bělské, rozené Pelikánové, kutnohorské rodačce.

V červnu 1983 Ing. Mityska předložil ideový návrh na obnovu památníků ve znovuzřízeném parku U Kalicha.²⁵ Jeho součástí jsou i navržené texty na pomník v tomto znění: PAMÁTCE KUTNOHORSKÝCH HAVÍŘŮ, UVRŽENÝCH DO MARTINSKÝCH ŠACHET ZA HUSITSKÝCH BOUŘÍ. PAMÁTNÍK A PARK ZNOVUZŘÍZEN MĚSTSKÝM NÁRODNÍM VÝBOREM V ROCE 1983 Z DĚDICTVÍ PO ANNĚ BĚLSKÉ ZA OBĚTAVÉ SPOLUPRÁCE OBČANŮ.

Obnova památníků a pomníků podléhala usnesení vlády České socialistické republiky a měla se plánovat na pětiletky. A protože v dané pětiletce tato obnova naplánována nebyla, tak krajský národní výbor doporučil tento projekt zařadit až do té další.²⁶ „*Jak je z písemných materiálů z června 1983 patrné, v této době MěNV v Kutné Hoře rozhodl, že na rozdíl od původního pomníku změnit*

²⁴ Rozhovor s Martinem Bartošem nad dokumenty z archivu stavebního úřadu veden 15. dubna 2021.

²⁵ Ideový návrh Ing. arch. Mitysky je uložen v archivu stavebního úřadu MěÚ Kutná Hora.

²⁶ Vedoucí odboru výstavby Jaroslav Kubín zaslal 14. 6. 1983 na adresu Středočeského krajského národního výboru, odboru výstavby a územního plánování navrhované řešení k posouzení Výtvarné radě, včetně navrhovaného znění textů na pamětní desky pomníku. Projekt však zůstal jen na papíře. V dopisu vedoucího odboru kultury Josefa Novotného Kult./83/H ze dne 12. 9. 1983, který je adresován k rukám soudruha předsedy Městského národního výboru je mimo jiné uvedeno, že jelikož pomník nebyl v souladu s plánem výstavby, byla akce vyhodnocena jako neplánovaná a proto ji Výtvarná rada Středočeského krajského národního výboru ani neprojednávala. Jako jediná možnost dalšího postupu bylo doporučeno začlenit obnovu pomníku do návrhu plánu na období další pětiletky. V tom případě bylo nutné vypracovat podrobný ideový záměr, který musel projít schvalovacím řízením stranických orgánů okresu a kraje a jako součást návrhu uvedeného plánu být projednán radou Okresního národního výboru.

nápisy a ten pomník měl být věnován památce havířů uvržených do martinských šachet,“ konstatoval Josef Kremla.²⁷

4.4 Byl pomník skutečně financován z daru paní Bělské?

Písemné materiály uložené v archivu stavebního úřadu ve složce památník U Kalicha tak otevírají další nedořešený příběh a to kutnohorské rodačky Anny Bělské. Ta městu odkázala 220 tisíc korun československých na obnovu jakékoli památky. Dědictví po paní Bělské mělo být využito v roce 1982 na obnovu památníku U Kalicha a přilehlého parku. Podle usnesení rady Městského národního výboru v Kutné Hoře č. 66 ze dne 23. 3. 1982 měla být na pomníku deska s poděkováním za spolufinancování paní Bělskou.

Tato informace zazněla i v článku Bc. Lukáše Veverky, zveřejněném v Krásném městě.²⁸ *„Informace ohledně daru jsem čerpal z publikace Kutná Hora. Zároveň jsem se ptal lidí, kteří bydlí kolem a někteří si na původní památník ještě pamatovali nebo o něm věděli z vyprávění,*“ řekl Lukáš Veverka.²⁹

Jméno Anny Bělské a jejího daru zmínil také autor současného pomníku Josef Pospíšil. *„Myslím, že někdo zmínil jméno paní Bělské, když už byl pomník hotový, že by na něm měla být ještě jedna tabulka,*“ vybavil si Josef Pospíšil s tím, že pomník byl již dokončen a k umístění další tabulky už nedošlo.³⁰

Doklad o tom, že finanční dar paní Bělské byl skutečně použit na obnovu památníku U Kalicha a přilehlého parčíku se mi zatím nalézt nepodařilo. *„Vzhledem k tomu, že se jedná o písemnosti účetního charakteru, tak se obávám, že tohle nebudeme schopni ani dohledat,*“ konstatoval Josef Kremla.

²⁷ Schůzka s historikem Josefem Kremlou nad projekty a písemnými dokumenty z archivu stavebního úřadu 15. dubna 2021.

²⁸ Veverka, Lukáš. Vetřelci a volavky v Kutné Hoře. In: Krásné město, 2020, č. 3, s. 14: *„Po roce 1972 byla zahájena výstavba nových sídlišť navazující na předchozí etapy 60. let, konkrétně se jednalo o sídliště Na Studních (Šípši) a U Kalicha. Druhé jmenované se nachází v těsné blízkosti svatomartinské šachty, do které se neslavně metali husité přivedení do Kutné Hory. Tato událost zde byla připomínána skromným pomníkem, který však nepřežil zmiňovanou výstavbu sídliště. Proto byl iniciativou občanů (!) obnoven, nejprve provizorně, a teprve v roce 1988 definitivně. Odhalení nového památníku a parková úprava prostoru mohla vzniknout pouze díky finančnímu daru Anny Bělské, která odkázala městu částku 220 000 Kč na obnovu jakékoli kutnohorské památky. I proto se poněkud absurdním zdá být jeden z nápisů na samotném památníku: Památník obnoven městským národním výborem Kutná Hora v letech 1984–1988.“*

²⁹ Emailová korespondence s Lukášem Veverkou ze dne 11. 3. 2021.

³⁰ Rozhovor s autorem současného pomníku, akademickým sochařem a restaurátorem Josefem Pospíšilem veden 19. března 2021.

Závěr

Při hledání podkladů pro tuto práci se přede mnou začal odvíjet příběh jednoho pomníku, který během své krátké historie doznal dramatické proměny. Navíc, jak se potvrzuje, ukrývá i další příběh z doby nedávno minulé. Příběh kutnohorské rodačky Anny Bělské.

Původní pomník U Kalicha byl vybudován v roce 1902 na připomínku více než 1600 husitů a jejich příznivců, jejichž životy vyhasly krutou smrtí v hlubinách svatomartinského dolu. V té době, v letech 1419 až 1421, byla Kutná Hora centrem odporu proti husitství. Pomník byl nemovitou kulturní památkou, přesto v 70. letech chátral, čelil vandalům i postupující výstavbě rodinných domů. Zanikl.

Současný pomník U Kalicha pochází z roku 1988. Jeho autorem je akademický sochař a restaurátor Josef Pospíšil. Při rozhovoru s autorem současného památníku U Kalicha jsem získala autentické zatím nepublikované dokumenty, další návrhy na podobu pomníku, které vytvořil. Zmínil také, že v době, kdy poprvé přišel na místo, kde měl pomník vytvořit, vypadalo to, že s daným prostorem měl už někdo nějaké plány. Důkaz o tom, že skutečně existoval ještě jiný záměr na obnovu památníku a přilehlého parku, jsem objevila až v dokumentaci uložené v archivu stavebního úřadu MěÚ Kutná Hora. Podle Josefa Kremly, historika a archiváře Českého muzea stříbra v Kutné Hoře a Martina Bartoše, autora řady publikací z historie Kutnohorska, který se pomníku U Kalicha věnoval, se mi podařilo najít chybějící dokumentaci, kterou neměli historici a badatelé zatím k dispozici. Písemné materiály a dokumenty navíc objasňují původ nápisové desky na dnešním pomníku, jejíž nápis je podle historiků zavádějící. Místo na památku husitů připomíná havíře, kteří podle historika Josefa Kremly do dolů určitě metáni nebyli. Jak konstatoval Martin Bartoš, v době vzniku pomníku patřili havíři k elitě dělnické třídy, nemohli být proto na památníku vylíčení jako vrazi husitů. To, že pomník má být postaven na památku kutnohorských havířů, bylo uvedeno již v roce 1982 v návrhu, který se realizace nedočkal.

V historiky zatím neprozkoumaných dokumentech z archivu stavebního úřadu jsou informace o kutnohorské rodačce Anně Bělské. Tehdejšímu Městskému národnímu výboru v Kutné Hoře odkázala 220 tisíc korun československých, které měly být využity na obnovu památníku U Kalicha a přilehlého parku. Podle usnesení rady Městského národního výboru v Kutné Hoře č. 66 ze dne 23. 3. 1982 měla být na pomníku deska s poděkováním za spolufinancování paní Bělskou. Pomník však nebyl v pětiletém plánu a tak se realizace nedočkal. Zda byl současný pomník, který vznikl o šest let později, hrazen z dědictví po paní Bělské, se mi zatím potvrdit nepodařilo. Jméno Anny Bělské a jejího daru

však zmínil také autor současného pomníku Josef Pospíšil. To, že měla být na pomníku destička s informací, že pomník byl obnoven díky daru paní Bělské, zaznělo pozdě, když už byl pomník dokončen. K umístění další nápisové desky tak nakonec nedošlo.

Jsem redaktorkou městského zpravodaje a považuji za povinnost v bádání pokračovat i mimo rozsah této práce. Pokud se mi podaří prokázat, že obnova pomníku a přilehlého parku byla hrazena z dědictví po paní Bělské, ráda bych docílila toho, aby zásluhy paní Bělské byly zveřejněny tak, jak se původně zamýšlelo. A kdo byla vlastně paní Anna Bělská? Co ji vedlo k tomu, že v té době tak velkou částku peněz městu odkázala?

Zároveň považuji za nezbytné uvést historické skutečnosti na pravou míru. Souběžně s touto prací jsem vypracovala případovou studii pro masovou komunikaci, jejíž součástí je dotazníkové šetření. Z celkového počtu 42 platných hlasů 76 % respondentů z Kutné Hory nevědělo, že nápisové desky na pomníku neodpovídají skutečným historickým událostem. Součástí studie byla i anketa mezi respondenty, zaměřená na možné řešení nápravy dezinformace. Plánuji podniknout kroky k nápravě chybného označení památníku.

Použitá literatura:

Bartoš, Martin. Poškozeno opravou. In: Kutnohorský zpravodaj 21, 2019, s. 51-60.

Bartoš, Martin. Proměna pomníku „U Kalicha“ v Kutné Hoře. In: Kutnohorský zpravodaj 22, 2020, s. 64.

Kejř, Jiří. Právní život v husitské Kutné Hoře. Kutná Hora 2002.

Jelínek, Jan. Kutná Hora. Praha 1990.

Památkový katalog, Portál IISPP rejstřík 36610/2-1058.

Veselský, Petr Miloslav. Královské horní město Hora Kutná. Úplný děje- a místopis. Díl první. Kutná Hora 1867.

Veverka, Lukáš. Vetřelci a volavky v Kutné Hoře. In: Krásné město 2020, č. 3, s. 11-16.

(EM): Nález základů kostela sv. Martina. In: Krásné město, 1971, č. 2., s. 31.

Velímský, Filip. Kostel sv. Martina, jenž slove Nad šachtami. In: Krásné město, 2017, č. 2, s. 5-7.

Zkouška měřítka nerealizované
varianty pomníku
(archiv J. Pospíšila)

J. Pospíšil při práci na pomníku
(archiv J. Pospíšila)

Přílohy

Nově objevené dokumenty ze Stavebního úřadu MěÚ Kutná Hora týkající se pomníku navrženého Ing. arch. Milošem Mityskou, jehož realizace byla zahájena, ale nebyla dokončena.

Příloha 1: Zpráva z 23. 3. 1982 o rekonstrukci památníku schválená jako usnesení Rady Městského národního výboru KH č. 66/82.

Příloha 2: Nedatovaný koncept dopisu - MěNV objednává návrh a realizaci památníku u organizace DÍLO, podniku Českého fondu výtvarných umělců.

Příloha 3: Dopis z 14. 6. 1983, kterým městský národní výbor předkládá záměr nového památníku Výtvarné radě Středočeského krajského národního výboru.

Příloha 4: Dopis z 12. 9. 1983, kterým Okresní národní výbor KH upozorňuje na nedodržení předpisů při vzniku památníku a tím vlastně zastavuje jeho realizaci.

Příloha 5: Průvodní zpráva Ing. arch. M. Mitysky z června 1983 k návrhu obnovení památníku a parku „U kalicha“.

Příloha 6: Nerealizovaný památník - návrh Ing. arch. M. Mitysky (1981).

Příloha 7: Památník a park v jeho okolí - nerealizovaný návrh Ing. arch. M. Mitysky z roku 1981 (směr k severu je v levém horním rohu, památník je uprostřed).

Obrázky na obálce

Přední strana obálky: Nový pomník ve starší úpravě – s kalichem z původního pomníku a nápisy s kovovými písmeny vsazenými do kamene (M. Bartoš, 1996).

Zadní strana obálky nahoře: Dokumentace zaniklého pomníku U Kalicha od Ing. arch. M. Mitysky (?).

Zadní strana obálky dole: Centrální část nerealizovaného památníku - návrh Ing. arch. M. Mitysky (1981).

Příloha 1: Zpráva z 23. 3. 1982 o rekonstrukci památníku schválená jako usnesení Rady Městského národního výboru KH č. 66/82.

Místopředseda MěstNV v Kutné Hoře.

usnesení č. 66/82

Určeno pro jednání rady

MěstNV dne 23.3.1982

Zprávu zpracoval a předkládá : Jan Jelinek ; místopředseda MěstNV

Zprávu napsala : Marie Novotná, pracovnice odboru výstavby

Z p r á v a

o rekonstrukci památného místa a památníku U Kalicha.

Rada MěstNV po projednání :

I.

- a / s c h v a l u j e projektovou dokumentaci na rekonstrukci památného místa a památníku U Kalicha podle důvodové zprávy.
- b / z a š a z u j e obnovu památného místa a památníku U Kalicha do neinvestiční části akce " E " a stanovuje tyto základní údaje stavby :
 - Zahájení : 04/1982
 - Ukončení : 12/1983
 - Kolnota díla : 326.000,- Kčs
 - Náklady díla : 228.760,- Kčs
- c/ s o u h l a s í, aby na obnovu památného místa a památníku U Kalicha byly použity finanční prostředky z dědictví po paní Anně Ešišské, rozené Pelikánové.

II. U k l á d á :

vedoucímurodboru výstavy MěstNV n. Jaroslavu K u b í n o v i :

a / zajistit obnovu památného místa a památníku U Kalicha dle
schválené projektové dokumentace a schválených základních údajů
stavby.

Termín do 31.12.1983

b / zajistit, aby v prostoru památníku U Kalicha bylo trvale zveřejněno,
že obnova památného místa a památníku U Kalicha byla pořízena MěstNV
z šédictví po paní Anně Běldové, rozené - silvánové, kutnohorské
rodiče.

Návrh zveřejnění předložit k posouzení radě MěstNV

Termín do 31.12.1982

c / pořídit služební cestou orgány státní památkové péče o zrušení
zdevastovaného památníku a zřízení nového památníku dle schválené
projektové dokumentace.

Termín do 30.4.1982

D ů v o d o v á s p r á v a :

Prostor U Kalicha je památným místem v dějinách Kutné Hory. Podle dochova-
né písemné dokumentace, byli na tomto místě na husitských bouřích svrženi
haviři do martinských šachet. Na paměť kutnohorských haviřů byl na nej -
vyšším bodě tohoto místa vstýpen v roce 1900 památník. Podle dochované
fotodokumentace se jedná o pylon na profilovaném korpusu a podnoží, jenž
byl sbořován bronzovým kalichem, umístěným na vrcholu. Pylon byl opatřen
deskou s nápísem :

" Památce mučedníků kutnohorských, na váleč. husitských do dolů na
martinské stráni vstetných, katolíků i pod obojí."

Takto je zapsán památník v seznamu chrán. památkár. Památník byl později
vystaven chátrání a konečně zcela zdevastován. Na místě zůstal pouze
základ s podnoží a jeden profilový štípný korpus z mezkolezišského pískovce.
Kalich je uložen v Křesném muzeu. Území U Kalicha doznalo na poslední
období velkých stavebních změn.

Vzniklo zde celé sídliště rodinné a řadové nástavby. Zachován však zřetel prostor památníku a jeho nejbližší okolí. -eliev terénu shruba odpovídá situaci v době stínění památníku, jeho současný stav je neutěšený.

MěstNV ve snaze zachovat významné památníky kutnohorských dějin a zlepšovat životní prostředí ve městě, dal v roce 1980 pokyn Ing. arch. Miloši Mityzkovi, aby formou rozšířené studie a rozpočtu vyřešil území U Kalicha.

Předložená projektová dokumentace zahrnuje rehabilitaci celého území, jenž spočívá v obnově vlastního památníku, vhodné úpravě jeho okolí a ve znovuzřízení parku, který v minulosti památné místo obklopoval.

Z předložené projektové dokumentace se navrhuje zcela vypustit veřejné osvětlení parku, protože uliční osvětlení postačí osvětlit tyto prostory. Býle se proti původnímu projektu navrhuje upustit od úpravy povrchu parkových cestiček uzavíracím povrchem a doporučuje se položit parkových cestiček provést podle PD a však místo asfaltového povrchu upravit cestičky kamennou prostívkou utěšenou válečkou.

1) Úpravu celého prostoru jsou získány závazky tanních občanů a garantem stavby se stal občanský výbor č. 5

Finanční řešení :

Paní Anna Běláková, rozená Pelikánová, rodačka z Kutné Hory, posledně bytem Praha VII Veletržní 65/625 zemřela dne 8.12.1980 a ve své závěti odkázala dědictvím Kutná Hora své vřady ve výši 220.760,00 Kčs. Vřady byly letovního roku převedeny na účet MěstNV. Paní Anna Běláková ve své závěti určila, aby těchto peněz bylo použito na obnovu kulturních památek v Kutné Hoře.

1) MěstNV se doporučuje zařadit obnovu památného místa a památníku U Kalicha do neinvestiční akce " E " a na jeho obnovu využít finančních prostředků věnovaných dědictvím paní Annou Bělákovou. K účtění její památky se navrhuje, aby vhodným způsobem bylo na tomto místě zveřejněno, že obnovu památníku U Kalicha provedl v roce 1982 - 83 MěstNV a byla pořízena z dědictví po paní Anně Bělákové, rozené Pelikánové, kutnohorské rodačce.

Jan Jelínek v.r.
místopředseda.

Příloha 2: Nedatovaný koncept dopisu - MěNV objednává návrh a realizaci památníku u organizace DÍLO, podniku Českého fondu výtvarných umělců.

DÍLO, podnik ČFV,
 Mediální vybrané slouže
 odb. pro výtvarnou spolupráci
 Solsticijů věřím 7
 110 00 Praha 1

1. amer.
 po prv. v ideál. kousíci
 (3.10 NOV KČE; OV KČE a
 pale puch. ONV-odb. kult.
 na KČV a po schválení
 byme objednat!

Objednáváme u Vás návrh a realizaci
 památníka kulturních dějin, výtvarných
 do dolů na kulisových váleč. Samotná
 má být umístěná na místě památníka
 původního, dnes již neexistujícího, a to
 uprostřed novorevreného parku, rovněž
 „u kalicha“ na bývalém předměstí ležící
 u Kule Kří. Samotná bude tvořit pylm,
 nesoucí kopii původního kalicha a dvě desky
 s nápisy.

Žádáme Vás, abyste tento projekt přešli
 Milosě Milyba, byten u kříčka 1402/6, 140 00
 Ruče 4 - Ruče a Jana Karlika, byten
 Schirova 1819/3, 146 00 Ruče 4 - Modřany.
 Oba autři, evidovaní v ČFV, se již osvědčili
 v realizaci výtvarných děl pro významné
 památkové objekty v našem městě a ve spolupráci
 s městským národním výborem Kule Kří.

Orientace by měla být ^{na poplach. plán} ~~na~~ toto výtvarné dílo
 namet přibližně 120. 000 Kč. ^{na poplach. plán} ~~na~~ ^{na poplach. plán} ~~na~~ ^{na poplach. plán} ~~na~~
 dokončení realizace. // „čtveř 1983“

Příloha 3: Dopis z 14. 6. 1983, kterým městský národní výbor předkládá záměr nového památníku Výtvarné radě Středočeského krajského národního výboru.

14.6.1983

Středočeský krajský národní výbor
odbor výstavby a územního plánování
Zborovská 11
P r a h a - Smíchov

Věc : Kutná Hora
památník kutnohorských haviřů -
- předložení k posouzení Výtvarné radě

Městský národní výbor v Kutné Hoře uskutečňuje obnovu územního prostoru "U kalicha" ve svépomocné akci Z z prostředků dědictví po A. Bělské. Úprava území spočívá též v novém zhodnocení památníku kutnohorských haviřů, kteří byli za husitských bouří svrženi do martinských šachet.

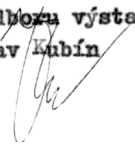
Památník kutnohorských haviřů má být vybudován na místě památníku původního, dnes již devastovaného a neexistujícího. Po obou stranách památníku jsou navrženy pamětní desky s těmito texty :

- " Památce kutnohorských haviřů,
uvržených do martinských šachet
za husitských bouří "
- " Památník a park znovuzřízen
Městským národním výborem v roce 1983
z dědictví po A. Bělské za obětavé
spolupráce občanů "

Autoři řešení území a návrhu uměleckého vyjádření památníku jsou : ing.arch. Miloš Mityska bytem U křížku 1402/6, Praha 4 - Nusle 140 00 a Jan Havlík, bytem Lehárova 1819/3, Praha 4 - Modřany 146 00.

Žádáme o projednání a posouzení ve Výtvarné radě.

Vedoucí odboru výstavby
Jaroslav Kubín

Příloha 4: Dopis z 12. 9. 1983, kterým Okresní národní výbor KH upozorňuje na nedodržení předpisů při vzniku památníku a tím vlastně zastavuje jeho realizaci.

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V KUTNÉ HOŘE
odbor **kultury**

J. Jelinek + J. Kubín *Chrobáček*

V Kutné Hoře dne **12.9. 1983**

Kult./83/H

**Městský národní výbor
k rukám s. předsedy
K u t n á H o r a**

MĚSTSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR Kutná Hora	Ok. kapota
Došlo: 15. IX. 1983	Zpracováno:
Číslo: 020/83	Ukl. znak

Věc: Návrh památníku kutnohorských havířů- plánování akce, nedodržení platných předpisů a zásad schvalovacího řízení

Dopisem odboru kultury S KNV ze dne 2.9. 1983 jsme byli upozorněni na záměr Vašeho NV vybudovat památník kutnohorských havířů na místě původního, dnes již neexistujícího památníku havířů svržených do martínských šachet za husických bouří. Návrh byl Vaším odborem výstavby předložen prostřednictvím odboru výstavby a ŮP S KNV Výtvarné radě S KNV k projednání, bez našeho vědomí.

Upozorňujeme Vás, že příprava Vašeho záměru není v souladu s us. vlády ČSR č. 15/4980, kterým je stanoveno, že pomníky, památníky, a pamětní desky se ve všech krajích a okresech plánují celkově na období pětiletého plánu, při čemž vybudování pomníků a památníků výsledně sleduje vláda ČSR, záměry pamětních desek ministerstvo kultury ČSR. Dále není návrh památníků v souladu s "Plánem výstavby pomníků, památníků a pamětních desek v okrese Kutná Hora do r. 1985", schváleným usnesením rady S KNV č. 181 ze dne 30.6. 1981 a us. rady ONV č. 59 ze dne 27. 8. 1981.

Z uvedených důvodů jde o akci neplánovanou, proto ji Výtvarná rada Středočeského KNV nemůže projednat..

Jedinou možností dalšího postupu je návrh výstavby památníku zpracovat naším prostřednictvím do návrhu plánu na období příští pětiletky, který se bude zpracovávat v r. 1984.

Upozorňujeme, že v takovém případě je nutné vypracovat podrobný ideový záměr, který podle platných předpisů musí projít schvalovacím řízením stranických orgánů okresu a kraje a jako součást návrhu uvedeného plánu být projednán radou ONV.

Dále upozorňujeme, že bývalý památník " U kalicha" je dosud veden pod poř. č. 1 058 jako kulturní památka a jeho obnova musí být v souladu se zák. č. 22/56 Sb. o kulturních památkách.

Vyřizuje: Horáčková

J. Novotný
Vedoucí odboru kultury ONV :
Josef Novotný

Příloha 5: Průvodní zpráva Ing. arch. M. Mitysky z června 1983 k návrhu obnovení památníku a parku „U kalicha“.

Obnova památníku ve znovuzřízeném parku "U kalicha"
v Kutné Hoře

Ideový návrh

P r ů v o d n í z p r á v a

1. Současný stav

Území, vymezené ulicemi Domažlická, Malešovská a Ke kalichu, tvoří mírně členitý terénní útvar, navršený ssutí z hald starých martinských šachet. Území se nachází v části města, zvané Žižkov, bývalé předměstí Cech.

Na paměť kutnohorských haviřů, kteří byli za husitských bouří svrženi do martinských šachet, byl na nejvyšším terénním bodě území vztyčen v roce 1908 památník. Dle dochované fotodokumentace se jedná o pylon na profilovaném korpusu a podnoží, s bronzovým kalichem, umístěným na vrcholu pylonu. Pylon byl opatřen mramorovou deskou s nápisem: "Památce mučenníků kutnohorských, za válek husitských do dolů na martinské stráni vmetených, katolíků i podoboží."

Památník byl později vystaven chátrání a konečně zcela zdevastován. Na místě zůstal pouze jeho základ s podnoží a jeden profilovaný článek korpusu z mezho-

lezkého šedého pískovce. Kalich je uložen v Okresním muzeu.

2. Návrh řešení

V roce 1981 byla zpracována studie, řešící rehabilitaci celého území, jenž spočívá v obnově památníku, vhodné úpravě jeho okolí a znovuzřízení parku.

Obnova památníku se navrhuje jako nové ideové zhodnocení významného místa z dějin Kutné Hory současnými výtvarnými prostředky i použitými materiály, vzhledem ke skutečnosti, že obnova památníku v původním tvarosloví i materiálu není úměrná jeho výtvarné hodnotě, jak je doloženo dochovanou fotodokumentací. Původní památník byl tvarově řešen jako reminiscence tehdejších hřbitovních pomníků.

Nově zřízený památník bude postaven na původním základech a bude opět akcentován kalichem, odlitým z bronzu dle původního originálu. Pískovcový pylon bude nahrazen soustavou čtyř sloupků z eloxované oceli, nesoucí abakus kalicha. Podnož bude provedena z leštěné žuly. Symetricky po obou stranách památníku budou umístěny dvě pamětní desky s nápisy, odlité v bronzu, jenž budou uloženy na nosnicích z eloxované oceli.

Návrh textu:

"Památce kutnohorských havířů, uvržených do martin-
ských šachet za husitských bouří."

"Památník a park znovuzřízen Městským národním výbo-
rem v roce 1983 ^{z díla ANNE BĚLSKÉ} za obětavé spolupráce občanů."

Nejbližší okolí památníku bude upraveno jako rovinná
plocha, krytá pískovcovými (alternativně žulovými)
deskami a lemovaná obrubníky. Řada čtyř vysokorostlých
lip, chránící okolí památníku ze západní strany, zůsta-
ne zachována.

Přístupové a promenádní cesty, jakož i terénní a sadové
úpravy jsou podrobně popsány v průvodní zprávě výše
zminěné studie. Dle řešení, touto studií navrženého,
probíhá v současné době postupná realizace celého zá-
měru rehabilitace území "U kalicha" v rámci akce "Z".

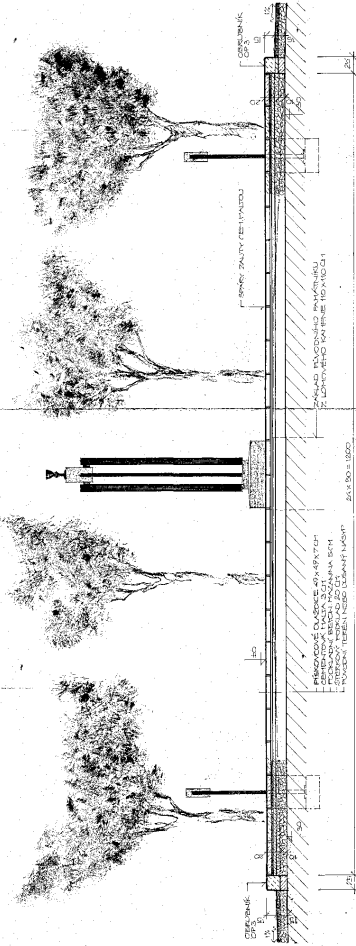
Kutná Hora, červen 1983

Ing. arch. Miloš Mityška

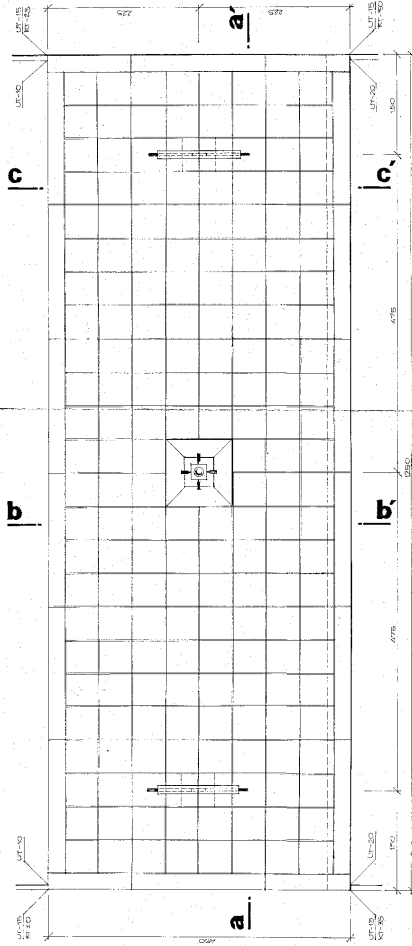
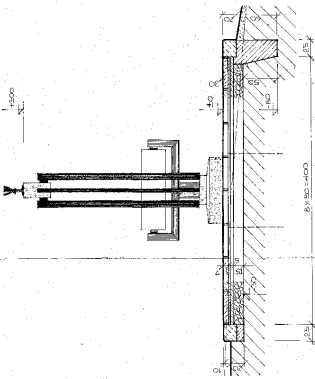

Příloha 6: Nerealizovaný památník - návrh Ing. arch. M. Mitysky (1981).

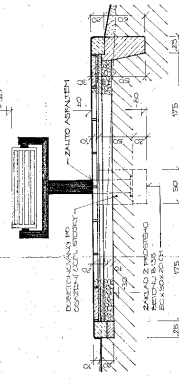
a-a'

b-b'

c-c'

1

1. ÚVOD
2. ÚČELNOST
3. ÚČELNOST
4. ÚČELNOST
5. ÚČELNOST
6. ÚČELNOST
7. ÚČELNOST
8. ÚČELNOST
9. ÚČELNOST
10. ÚČELNOST
11. ÚČELNOST
12. ÚČELNOST
13. ÚČELNOST
14. ÚČELNOST
15. ÚČELNOST
16. ÚČELNOST
17. ÚČELNOST
18. ÚČELNOST
19. ÚČELNOST
20. ÚČELNOST
21. ÚČELNOST
22. ÚČELNOST
23. ÚČELNOST
24. ÚČELNOST
25. ÚČELNOST
26. ÚČELNOST
27. ÚČELNOST
28. ÚČELNOST
29. ÚČELNOST
30. ÚČELNOST
31. ÚČELNOST
32. ÚČELNOST
33. ÚČELNOST
34. ÚČELNOST
35. ÚČELNOST
36. ÚČELNOST
37. ÚČELNOST
38. ÚČELNOST
39. ÚČELNOST
40. ÚČELNOST
41. ÚČELNOST
42. ÚČELNOST
43. ÚČELNOST
44. ÚČELNOST
45. ÚČELNOST
46. ÚČELNOST
47. ÚČELNOST
48. ÚČELNOST
49. ÚČELNOST
50. ÚČELNOST
51. ÚČELNOST
52. ÚČELNOST
53. ÚČELNOST
54. ÚČELNOST
55. ÚČELNOST
56. ÚČELNOST
57. ÚČELNOST
58. ÚČELNOST
59. ÚČELNOST
60. ÚČELNOST
61. ÚČELNOST
62. ÚČELNOST
63. ÚČELNOST
64. ÚČELNOST
65. ÚČELNOST
66. ÚČELNOST
67. ÚČELNOST
68. ÚČELNOST
69. ÚČELNOST
70. ÚČELNOST
71. ÚČELNOST
72. ÚČELNOST
73. ÚČELNOST
74. ÚČELNOST
75. ÚČELNOST
76. ÚČELNOST
77. ÚČELNOST
78. ÚČELNOST
79. ÚČELNOST
80. ÚČELNOST
81. ÚČELNOST
82. ÚČELNOST
83. ÚČELNOST
84. ÚČELNOST
85. ÚČELNOST
86. ÚČELNOST
87. ÚČELNOST
88. ÚČELNOST
89. ÚČELNOST
90. ÚČELNOST
91. ÚČELNOST
92. ÚČELNOST
93. ÚČELNOST
94. ÚČELNOST
95. ÚČELNOST
96. ÚČELNOST
97. ÚČELNOST
98. ÚČELNOST
99. ÚČELNOST
100. ÚČELNOST

1

památník -
dlážděná plocha

Příloha 7: Památník a park v jeho okolí - nerealizovaný návrh Ing. arch. M. Mitysky z roku 1981 (směr k severu je v levém horním rohu, památník je uprostřed).

